

Складові професійної підготовки майбутніх тренерів з ігрових видів спорту Червона С. П.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація: Професійна підготовка майбутніх тренерів з ігрових видів спорту базується на знаннях, які забезпечує вивчення фахових дисциплін, з метою ефективного здійснення професійних функцій та діяльності саме їх розгляду присвячено даний матеріал.

Ключові слова: підготовка майбутніх тренерів; фахові дисципліни; професійні знання; види професійної діяльності.

Майбутні тренери з ігрових видів спорту це особистості, що цілеспрямовано отримують у вищих навчальних закладах спеціальність, яка пов'язана з організацією навчально-тренувального процесу, спрямованого на досягнення найвищих спортивних результатів у змаганнях різного рівня.

Становлення майбутнього фахівця проходить у процесі формування професійної спрямованості, комплексного цілеспрямованого педагогічного впливу, який базується на знаннях закономірностей розвитку особистості з урахуванням специфічних вимог професії, а також впливу об'єктивних суб'єктивних факторів, які спрямовані на формування особистості фахівця в процесі пізнавальної навчальної діяльності (Платонов, 1997; Сущенко, 2003).

Освіта вищої школи одночасно і формує і забезпечує високі вимоги до професійної освіти майбутніх фахівців.

В даний час кардинально змінюється ринок праці, а відповідно, і освітній ринок, який передбачає зміну освітніх програм, гнучкість і мобільність у виконанні соціальних запитів держави.

Професійна підготовка майбутніх фахівців повинна мати випереджальний характер, орієнтований на перспективи розвитку спеціальності «Фізична культура і спорт».

Основу професійних знань фахівця фізичної культури та спорту формують філософські, методичні, історичні теоретичні, технологічні, валеологічні, управлінські знання, формування яких забезпечують відповідні фахові дисципліни навчальних планів вищих навчальних закладів (Сущенко, 2001).

Опанувати спеціальністю означає, що майбутній фахівець повинен оволодіти виконанням основних видів професійних функцій.

Конкурентоздатний до вимог ринку праці фахівець повинен навчитися виконувати основні види професійних функцій.

Провідними видами професійних функцій тренерів є (Держач, Исаев, 1981):

- світоглядна, сутність, якої полягає у відображенні ставлення людини до світу, взаємозв'язку між його окремими системами, місце людини в цьому світі;
- інструментальна, сутність якої – оволодіння фахівцем методами дослідження процесу фізичного виховання людини і доведення її на більш високий рівень фізичного розвитку;
- культурологічна, визначає ступінь залучення спеціаліста до духовного процесу світового суспільства шляхом якісного виконання ним своїх професійних зобов'язань в суспільному розподілі праці.
- інноваційна, на основі теоретичного розуміння проблемних ситуацій, які склалися на даний час в певному місці щодо конкретного об'єкта, фахівець приймає оригінальні рішення з метою поліпшити справи, змінити хід в свою користь;
- комунікативна, суть якої полягає в умінні майбутнього фахівця спілкуватися з колегами і підлеглими, засвоювати позитивний досвід професійної діяльності, уникати повторень негативних підходів до фізичного виховання особистості;
- мотиваційна, полягає в безперервному забезпеченні людини життєвими силами для виконання активної роботи, як з розвитку особистості, так і в області побудови суспільства;
- целепокладна, суть якої полягає в аналізі ситуації, яка склалася в області визначення мети фізичного виховання людини або підготовки команди, визначення оптимального шляху виходу до бажаних або можливих результатів.

Система функцій майбутнього фахівця спрямована на самостійну і якісну професійну діяльність в середовищі, що постійно змінюється. Види професійної діяльності майбутнього тренера спрямовані на всебічне забезпечення найкращих результатів навчально-тренувального та змагального процесів (Червона, 2017, 2018).

Діагностична діяльність тренера полягає в умінні системно аналізувати стан перебігу тренувального процесу. На основі отриманих даних може спрогнозувати його подальший розвиток.

Реабілітаційна діяльність тренера спрямована на відновлення знижених фізичних, психічних, інтелектуальних можливостей спортсменів. Метою такої діяльності є відновлення пошкоджених підсистем організму людини.

Репродуктивна діяльність тренера спрямована на створення в регіоні соціально-культурного середовища, необхідного для формування досконалої особистості фахівця фізичного виховання і спорту.

Спортивна діяльність тренера розкриває максимальні можливості спортсменів, їх потенційні резерви, задовольняє потреби в змагальній діяльності. Тренер у своїй професійній діяльності вважає головним завданням досягнення певної мети, яка визначається загальним розвитком спортивної

галузі. Головною функцією є вдосконалення окремих параметрів функціональних можливостей організму людини.

Освітня діяльність тренера полягає в людській потребі відповідати вимогам часу, які висуває до нього суспільство, в якому він живе. Освітня діяльність реалізується шляхом планомірної передачі тренером і подальшим засвоєнням спортсменами певного обсягу знань, систематичним їх поповненням і поглибленням. Відомо, що освітня діяльність базується на двох вихідних: навчальної і виховної роботи. Навчальна робота спрямована на засвоєння суспільно-історичного досвіду людства в галузі фундаментальної теорії освіти про фізичний розвиток людини, а виховна робота спрямована на застосування спеціальних фізичних вправ для формування фізично, психічно і соціально зрілої особистості. Освітня діяльність спрямована на забезпечення раціонального формування індивідуального фонду рухових умінь і навичок, необхідних у житті; на навчання кожного застосовувати набуті вміння та навички у повсякденному житті з метою самовдосконалення

Профілактична діяльність або діяльність по формуванню здорового способу життя, пов'язана із забезпеченням оптимального розвитку властивих людині фізичних якостей і на їх основі вдосконалення фізичного розвитку; зміцнення і збереження здоров'я; удосконалення будови тіла і формування постави; забезпечення творчого довголіття.

Організаційна діяльність тренера полягає в упорядкуванні взаємодії людини з іншими людьми в групі або суспільстві (Сущенко, 2001; Цапенко, & Зайцев, 2005).

Професійна самореалізація особистості майбутнього тренера включає його активну життєву позицію і може ефективно формуватися тільки в тісному взаємозв'язку виховання і самовиховання, в активному, постійне бажання самої особистості до швидкого досягнення вищих рівнів професійної самореалізації, потреби і професійному самовдосконаленні

Система підготовки спортсменів високої кваліфікації не може функціонувати без забезпечення її кадрами висококваліфікованих фахівців, які здійснюють весь процес навчання, починаючи від відбору талановитих дітей, поетапного їх вдосконалення, до виховання спортсменів високої кваліфікації і завоювання ними провідних позицій на міжнародній арені.

Професійні знання, що набувають майбутні тренери в процесі вивчення фахових дисциплін, забезпечують виконання професійних функцій та ефективну професійну діяльність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Деркач, А. А., Исаев, А. А. (1981). *Творчество тренера*. М.: Физкультура и спорт.
- Платонов, В. Н. (1997). *Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте*. К. : Олимпийская литература.

- Сущенко, Л. П. (2003). Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту. *Професійні праці, Педагогіка*, Т. VII, 122-126.
- Сущенко, Л. П. (2001). *Методика викладання основних понять фізкультурної освіти*. Запоріжжя: ЗДУ.
- Цапенко, В. А., & Зайцев, В. Н. (2005). *Гандбол*. Запорожье : ЗДУ.
- Червона, С. П. (2018). Підготовка тренерів-викладачів спортивних команд до управлінської діяльності. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах: матеріали міжнародної конференції*, Т. 2, 75-78.
- Червона, С. П. (2017). Оптимізація управління грою гандбольної команди. *Актуальные научные исследования в научном мире*, Выпуск 5 (25), часть 7, 156-161.

Відомості про авторів

Червона Світлана Пилипівна

Харківська державна академія фізичної культури

E-mail: nesveta@ukr.net

Поступила до редакції 29.12.2018